

(i) Printed Pages : 6

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

2	5	8	8	2
---	---	---	---	---

Exam. Code :

0	4	0	4
---	---	---	---

Master of Arts (Sociology) 4th Semester
(2056)

GENDER AND DEVELOPMENT

Paper–SOC-O-844 (In All Mediums)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 80

Note :— (i) Attempt 5 questions in all.

(ii) Q. No. I is compulsory.

(iii) Select **one** long answer type question from each Unit.

I. Answer all the short questions in 50-60 words:

- (a) Gender Equality and Inequality
- (b) Welfarist perspective
- (c) Role conflict among women
- (d) Measures to uplift women's status
- (e) Women and education
- (f) Paradoxes of women Empowerment
- (g) Voluntary sector and women's development
- (h) Feminization of poverty
- (i) 73rd Amendment and women empowerment
- (j) Family compulsions in Career choices for women. 10×2=20

UNIT-I

- II. Critically analyze the frameworks of WID, WAD, and GAD in assessing the status of women. 15
- III. Examine the socio-economic and cultural indicators that reflect the low status of women in society. 15

UNIT-II

- IV. Evaluate the measures undertaken by the Government of India to uplift women's status. 15
- V. Describe the historical changes in the status of women in India from the colonial period to the present. 15

UNIT-III

- VI. Discuss the role of the voluntary sector in promoting women's development. 15
- VII. Describe the participation of women in sectoral development mainly education and health. 15

UNIT-IV

- VIII. Critically examine the impact of globalization on women's development in India. 15
- IX. How have reservations in Panchayati Raj Institutions and Urban Local Bodies empowered women, and what challenges remain in practice? 15

(ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ)

ਨੋਟ :- (i) ਕੁੱਲ 5 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ।

(ii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕ੍ਰਮ I ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

(iii) ਹਰ ਯੂਨਿਟ ਤੋਂ ਇੱਕ ਲੰਬੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣੋ।

I. ਸਾਰੇ ਛੋਟੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ:

- (a) ਲਿੰਗ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨਤਾ
- (b) ਸੁਖ-ਸੰਪੱਤੀਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ
- (c) ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਭੂਮਿਕਾ ਸੰਘਰਸ਼
- (d) ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਉੱਚੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਾਅ
- (e) ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ
- (f) ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਦੇ ਵਿਸੰਗਤੀਆਂ
- (g) ਸੈਵਾਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਮਹਿਲਾ ਵਿਕਾਸ
- (h) ਗਰੀਬੀ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤੀ
- (i) 73 ਵਾਂ ਸੋਧ ਅਤੇ ਮਹਿਲਾ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ
- (j) ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਲਈ ਕਰੀਅਰ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੱਦਦ। $10 \times 2 = 20$

ਯੂਨਿਟ-I

- II. WID, WAD ਅਤੇ GAD ਦੇ ਫਰੇਮਵਰਕਾਂ ਦਾ ਵਿਵੇਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 15
- III. ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਮਨ ਸਥਿਤੀ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੂਚਕਾਂਕਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-II

- IV. ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਉੱਚੀ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਉਪਾਆਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 15
- V. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉਪਨਿਵੇਸ਼ੀਕਾਲ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਬਦਲਾਵ ਬਿਆਨ ਕਰੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-III

- VI. ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਵੈਛਿਕ ਖੇਤਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
- VII. ਖੇਤਰੀ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਵੇਰਵਾ ਕਰੋ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਵਿੱਚ। 15

ਯੂਨਿਟ-IV

- VIII. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ 'ਤੇ ਗਲੋਬਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਸੰਖਰਸ਼ਮਈ ਜਾਂਚ ਕਰੋ। 15
- IX. ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਥਾਨਕ ਬਾਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਬਾਕੀ ਹਨ। 15

(ਹਿੰਦੀ ਮਾਧਿਅਮ)

- ਨੋਟ :- (i) ਕੁਲ 5 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਕਾ ਪ੍ਰਯਾਸ ਕਰੋ।
- (ii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਯਾ I ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ।
- (iii) ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਝਕਾਝੈ ਸੇ ਏਕ ਦੀਰਘ ਉਤਤਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਨੋ।
- I. ਸਮੀ ਸੰਖਿਪਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਕੇ ਉਤਤਰ 50-60 ਸ਼ਬਦੋਂ ਮੇਂ ਦੇਂ :
- (a) ਲੈਂਗਿਕ ਸਮਾਨਤਾ ਔਰ ਅਸਮਾਨਤਾ
- (b) ਕਲਯਾਣਕਾਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿਕੋਣ

- (c) महिलाओं में भूमिका संघर्ष
- (d) महिलाओं की स्थिति सुधारने के उपाय
- (e) महिलाएँ और शिक्षा
- (f) महिला सशक्तिकरण के विरोधाभास
- (g) स्वैच्छिक क्षेत्र और महिला विकास
- (h) गरीबी का स्त्रीकरण
- (i) 73वां संशोधन और महिला सशक्तिकरण
- (j) महिलाओं के करियर विकल्पों में पारिवारिक बाधाएँ। $10 \times 2 = 20$

इकाई-I

- II. महिलाओं की स्थिति का मूल्यांकन करने में WID, WAD और GAD के ढाँचों का आलोचनात्मक विश्लेषण करें। 15
- III. उन सामाजिक-आर्थिक और सांस्कृतिक संकेतकों की जाँच करें जो समाज में महिलाओं की निचली स्थिति को दर्शाते हैं। 15

इकाई-II

- IV. महिलाओं की स्थिति सुधारने के लिए भारत सरकार द्वारा उठाए गए उपायों का मूल्यांकन करें। 15
- V. औपनिवेशिक काल से वर्तमान तक भारत में महिलाओं की स्थिति में ऐतिहासिक बदलाव का वर्णन करें। 15

इकाई-III

- VI. महिलाओं के विकास को बढ़ावा देने में स्वैच्छिक क्षेत्र की भूमिका पर चर्चा करें। 15
- VII. क्षेत्रीय विकास में महिलाओं की भागीदारी का वर्णन करें, मुख्य रूप से शिक्षा और स्वास्थ्य में। 15

इकाई-IV

VIII. भारत में महिलाओं के विकास पर वैश्वीकरण के प्रभाव की आलोचनात्मक परीक्षा करें। 15

IX. पंचायत राज संस्थानों और शहरी स्थानीय निकायों में आरक्षण ने महिलाओं को कैसे सशक्त बनाया है, और प्रैक्टिस में कौन-सी चुनौतियाँ बनी हुई हैं? 15